

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASI
NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF AZERBAIJAN
НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК АЗЕРБАЙДЖАНА

XƏBƏRLƏR
TRANSACTIONS
ИЗВЕСТИЯ

HUMANİTAR ELMLƏR
HUMANITIES
ГУМАНИТАРНЫЕ НАУКИ

Xüsusi buraxılış

№ 1

BAKİ – «ELM» – 2013

İSA HƏBİBBƏYLİ

AMEA-nın həqiqi üzvü

Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu
Isa.Habibbeyli@science.az

GÖRKƏMLİ ƏDƏBİYYATŞÜNAS VƏ BÖYÜK MAARİFÇİ FIRİDUN BƏY KÖÇƏRLİ

Açar sözlər: Firidun bəy Köçərli, Azərbaycan ədəbiyyatı, pedaqogika, maarifçi, ədəbi tənqid

Key words: Firidun bey Kocharli, Azerbaijani literature, pedagogy, enlightener, literary criticism

Ключевые слова: Фиридун бек Кочарли, азербайджанская литература, педагогика, просветитель, литературная критика

Azərbaycanda ədəbiyyatşünaslıq elminin tarixi qədim olsa da, ədəbiyyat haqqında ana dilində yazılmış əsərlər əsasən XIX əsrdə meydana çıxmışdır. Böyük Mirzə Fətəli Axundzadənin ədəbi-tənqidi məqalələri milli ədəbiyyatşünaslığın təməlini təşkil edir. Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığını elm səviyyəsinə çatdırmaq vəzifəsini böyük məsuliyyətlə və şəərəflə Firidun bəy Köçərli həyata keçirmiş və ədəbiyyatşünaslıq elminin tarixinə ilk ədəbiyyat tarixinin yaradıcısı kimi daxil olmuşdur. Görkəmli elm xadimi Firidun bəy Köçərlinin "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi materialları" adlı iki cildlik sanballı əsəri ilə ölkəmizdə sistemli ədəbiyyat tarixçiliyi yaratmaq ənənəsinin möhkəm bünövrəsi qoyulmuşdur. Çoxcəhətli elmi-pedaqoji fəaliyyətə malik olan Firidun bəy Köçərlinin monoqrafik tədqiqatları, məqalələri, publisistikası və tərcümələri Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığının ədəbi-mədəni əlaqələrinin formalaşmasına sanballı töhfədir. ¶

Akademik Kamal Talibzadənin "XX əsr Azərbaycan ədəbi fikri tarixində mühüm xidmətləri olan görkəmli şəxsiyyətlərdən biri" (1, 32) kimi yüksək qiymət verdiyi Fəridun bəy Kəçərlinin zəngin elmi irsi həmişə aktual və müasir səslənən, yeni nəsillər üçün örnək olan qiymətli xəzinədir. Fəridun bəy Kəçərli yeni dövr Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı elminin atasıdır. Onun "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi" ikicildiliyi mükəmməl bir ədəbiyyatşünaslıq abidəsidir.

Fəridun bəy Kəçərli Azərbaycanda ədəbiyyat tarixçiliyi elminin patriarxıdır. Onun adı milli ziyalılığın tarixində şərafətli yer tutur.

Görkəmli ədəbiyyatşünas və böyük müəllim Fəridun bəy Kəçərlinin tərcümeyi-halı, mənalı ömür yolu, böyük elmi xidmətləri əsl alimlik və vətəndaşlıq nümunəsidir.

1863-cü il - Fəridun bəy Əhməd ağa oğlu Kəçərli Şuşa şəhərində anadan olmuşdur (26 yanvar). Atası savadlı, Şərq poeziyasına bələd olan, maarifçi bəy nəslinə mənsub şəxsi idi.

1872-1876-cı illər - Şuşada Mirzə Kərim Münşinin mədrəsə məktəbində oxumuşdur.

1879-cu il - Şuşa şəhərindəki rus məktəbində təhsil almışdır. A.O.Çernyayevski (1840-1894) Şuşaya gəlmiş (1879, may), Fəridun bəyin adı Qori Müəllimlər Seminariyasında oxuyanların siyahısına daxil edilmişdir.

1879-1885-ci illər - Zaqafqaziya (Qori) Müəllimlər Seminariyasında təhsil almışdır. Müəllimlərdən A.O.Çernyayevski və M.Kipiani ilə yaxın münasibət saxlamışdır. "Təlimi-Sokrat" əsərini yazmışdır (1884). Seminariyanı bitirmişdir (12 iyun 1885-ci il). İrəvan gimnaziyasına təyinat almışdır.

1885-1890-cı illər - İrəvan gimnaziyasında ana dili, hüsn-xətt fənlərini tədris etmiş, pansion müəbbisinin köməkçisi vəzifəsini daşımışdır. Gimnaziya üçün ana dili proqramı tərtib etmişdir (1886).

1891-ci il - "Təlimi-Sokrat" adlı kitabı Baxçasarayda "Tərcüman" mətbəəsində çap olunmuşdur.

1892-ci ildə - A.S.Puşkinin tərcümə etdiyi "Torqu və balıq" mənzum nağili İrəvan şəhərində kitab halında çapdan çıxmışdır.

1893-1894-cü illər - İrəvan Gimnaziyasında pedaqoji fəaliyyətini davam etdirmişdir.

1895-ci il - M.Y.Lermontovun "Üç xurma ağacı" və A.K.Tolstoyun "A kişi, niyə yatıbsan" şeirlərinin tərcüməsindən ibarət kitabı Şuşada çap edilmişdir. "Tatar komediyaları" adlı ilk elmi məqaləsi "Novoye obozreniye" qəzetində dərc olunmuşdur.

Qori Müəllimlər Seminariyasına dəyişilmişdir (30 oktyabr). Qoridə 23 il (1895-1918-ci illər) pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuşdur.

1897-ci il - Badisəbə xanım Kəçərli (1881-1954) ilə ailə həyatı qurmuşdur.

1898-ci il - "Ərəb əlifbası və onun qüsurları" silsilə məqaləsi "Qafqaz" qəzetində dərc olunmuşdur (1, 10 sentyabr, 8 oktyabr).

1900-cü il - Müəllimlər Seminariyasının Ümumdünya Paris sargısında Qori Seminariyasından nümayiş etdirilən eksponatlar sırasına F.Kəçərlinin kitabları da daxil edilmişdir.

1903-cü il - "Şərqi-Rus" qəzetinin nəşrə başlaması alqışlanmış, Tiflisdə "Azərbaycan tatarlarının ədəbiyyatı" adlı kitabı rus dilində çap edilmişdir. Mirzə Ələkbər Sabir və Abbas Səhhətə tanış olmuşdur.

1904-cü il - A.P.Çexovun "At familiyası" hekayəsini tərcümə edib, kiçik bir müqəddimə ilə "Şərqi-Rus" qəzetində dərc etdirmişdir.

1905-ci il - Zaqafqaziya (Qori) Müəllimlər Seminariyasının Azərbaycan Bölməsinin inspektoru vəzifəsini tutmaq üçün ərizə vermiş (24 iyul), məqsədinə nail ola bilməmişdir.

1906-cı il - "Molla Nəsrəddin" jurnalının nəşrə başlaması təqdir etmiş, jurnalın birinci üç aylıq fəaliyyəti barədə icmal hazırlayıb, "Tiflisskiy listok" qəzetində dərc etdirmişdir (13 iyul).

"İrşad" qəzetində "Bir dərilmişlərin kifayətdir" adlı məqalə ilə çıxış edərək, Azərbaycanda müstəqil Müəllimlər Seminariyası yaradılması məsələsini qaldırmışdır (№ 203).

Cəlil Məmmədquluzadənin "Usta Zeynal" kitabçası haqqında cəmiadlı məqaləsi "Znaniye" qəzetində çapdan çıxmışdır. Məqalədə Cəlil Məmmədquluzadənin yaradıcılığın özünəməxsusluğu aşağıdakı kimi dəyərləndirilmişdir: "Sadəlik, təbiiilik və real həyata yaxınlıq Məmmədquluzadə hekayələrinin əsas məziyyətləridir. Hər şeydən görünür ki, müəllif öz xalqın həyatını və dünyagörüşünü yaxşı bilir və incə müşahidə qabiliyyətinə malikdir. Onun bilavasitə həyatdan götürülmüş hekayələri bizim Şərq yazıçı və şairlərinə olduğu kimi, böyük fantaziyalırn məhsulu deyildir. Məmmədquluzadənin başqa bir məziyyəti də onun müşahidə etdiyi həyatı canlı və anlaşılabilir dil ilə, Şərq yumorunun aydın xüsusiyyətləri ilə verə bilməsidir ki, bu da oxucunun nəzərini hər şeydən çox cəlb edir" (2, № 31).

1907-1909-cu illər - Qori Seminariyasında ana dili və şəriət müəllimi vəzifəsində pedaqoji fəaliyyətini davam etdirmişdir.

"Vəqif və Vidadi və bunların dostluğu" məqaləsi "Dəbistan" jurnalında (26 yanvar 1907, № 1), "Tərəqqi" qəzetində "Məişətimizə dair" adlı məqalələr silsiləsi (1908, № 104, 109, 115), "Kəçərlilərin övzə və əhvalı" məqaləsi (1909, № 197, 203, 208) dərc olunmuşdur.

Böyük maarifçi Həsən bəy Zərdəbinin vəfatını "Zaqafqaziye" qəzeti vasitəsilə oxuculara çatdırmışdır (6 dekabr 1907, № 256).

1910-cu il - Qori Seminariyasının Azərbaycan şöbəsinin inspektoru vəzifəsinə təyin olunmuşdur. "Vətən dili" dərsliyi haqqında "Cənab Şirvanski-nin rəyi münasibətilə" adlı məqaləsində A.O.Çernyayevskinin adı çəkilən dərsliyini müdafiə etmişdir. (3)

F.Kəçərli Azərbaycanın yeni nəsəl maarifçilərinin formalaşması və inkişafına böyük xidmət göstərmişdir.

1911-ci il - M.F.Axundzadənin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətilə Tiflisdə keçirilən təntənəli yığıncaqda mürəzzə ilə çıxış etmişdir.

1911-ci il - M.F.Axundzadənin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətilə Tiflisdə keçirilən təntənəli yığıncaqda mürəzzə ilə çıxış etmişdir.

mişdir. "Mirzə Fətəli Axundov" adlı kitabı çap olunmuşdur (Tiflis, "Kultura" mətbəəsi).

M.Ə.Sabirin xəstəliyi, ona maddi kömək göstərilməsi barədə "Bərdərim Cəlidən çap olunması iltimas edirəm" adlı məqaləsini "Molla Nəsrəddin" jurnalında, "Vəfati-şair" məqaləsini "Məlumat" qəzetində dərc etdirmişdir (3 avqust, № 19).

1912-ci il - "Balalara hədiyyə" kitabı Bakıda "Kaspi" mətbəəsində çap olunmuşdur.

1913-cü il - "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi materialları" adlı üç cildlik əsərini tamamlamışdır. Əsərini Bakıda çap üçün göstərilən səylər baş tutmamışdır.

Qoridən Kiyevə tələbə Yusif Vəzir Çəmənzəminliyə göndərdiyi məktubda (17 mart) "Materialları" Kiyevdə çap edilmək istədiyini bildirmişdir.

"Molla Nəsrəddin" jurnalında "Ana dili" məqaləsi dərc olunmuşdur (16 sentyabr, 12 oktyabr, № 22-23). Məmmədəli Sidiq Səfərova məktubları göndərmiş, "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi" üçün atası Məhəmməd Tağı Sidiq haqqında materiallar göndərməyi xahiş etmişdir.

1914-cü il - Qoridən Bakıya Abdulla Şaiqə məktub yazmış, "Materialları" çap edirmək səylərini davam etdirmişdir.

1915-ci il - Seminariyada pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuş, "Dost və müəllim N.O.Lomourinin xatirəsi" adlı məqaləsi Bakıda "Kaspi" qəzetində dərc edilmişdir (22 aprel, № 88).

1916-1917-ci illər - Qori Seminariyasında müəllimlik etmiş, Azərbaycan şöbəsinin inspektoru vəzifəsini daşımış, şöbənin Azərbaycana köçürülməsi üçün təşəbbüs göstərmiş, təkliflər irəli sürmüşdür.

1918-ci il - Qori Müəllimlər Seminariyasını Azərbaycan şöbəsi tədris ləvazimatı və avadanlığı ilə birlikdə Qazax şəhərinə köçürülmüş, bunun əsasında Azərbaycan Müəllimlər Seminariyası yaradılmışdır. Firdun bəy Kəçərli Seminariyanın direktoru təyin olunmuşdur. Qazax Müəllimlər Seminariyasında ilk dərslər başlanmışdır (17 sentyabr). Bu, Firdun bəy Kəçərlinin Azərbaycan maarifçiliyi tarixində böyük xidmətidir.

1919-cu il - Azərbaycan (Qazax) Müəllimlər Seminariyasında pedaqoji fəaliyyətini davam etdirmişdir. Səməd Vurğun, Mehdi Hüseyn, Osman Sarıvəlli seminariyada təhsil almışlar.

1920-ci il - Firdun bəy Kəçərli bəşvəçilərə qarşı etirazların iştirakçısı kimi erməni daşnakları tərəfindən Gəncə şəhərində həbs edilmiş və faciəli şəkildə qətlə yetirilmişdir (may). (4, 124-126).

Firdun bəy Kəçərli Azərbaycan yazılı ədəbiyyatının tarixini "bizim fəzil və həkim bir şairimiz" kimi qiymətləndirdiyi Nizami Gəncəvidən başlamış, lakin böyük sənətkarın "Avropa dillərinə tərcümə olunub intişar tapan" əsərlərinin şairin ana dilinə çevrilib, nəşr edilməyinə dərin təəssüfünü bildirmişdir. Görkəmli ədəbiyyatşünas Məhəmməd Füzulinin

"türk şairlərinin babası" səviyyəsində dəyərləndirmişdir. Firdun bəy Kəçərlinin fikrincə, "Füzuli türklər ədəbiyyatında "Ustadı-şüəra" ləqəbini alıbdır və bu zati-şərif mezkur ləqəbdən sonra Azərbaycan vilayətində "Ustadül-məkəbat" ism ilə də şöhrətlənmişdir" (5, 60).

Ümumiyyətlə, ədəbiyyatda realist istiqamətin böyük müdafiəçisi olan Firdun bəy Kəçərli Molla Pənah Vaqifin, Mirzə Fətəli Axundzadənin, Qasım bəy Zakirin və Cəlil Məmmədquluzadənin yaradıcılığına xüsusi diqqət yetirmiş və böyük rəğbət bəsləmişdir. Firdun bəy Kəçərli Molla Pənah Vaqifi Azərbaycanda realist ədəbiyyatın "banisi", "müəssisi" hesab etmişdir. Kəçərliyə görə, "Vaqifin milli ədəbiyyatımızda hüsn-xidməti bu olubdur ki, Türkiyə və İrənzəmin şüərasına münəqqədlik etməyibdir, bəlkə onun üçün asan və təbii bir yol açıbdır ki, ondan sonra gələn şairlər ona peyrevəli edib bir çox gözəl əsərlər meydana gətiriblər. Bu cəhətə Molla Pənah Vaqifin Qafqaziyada vəucuda gələn şairlərin babası və ustadı adlanmağa haqqı vardır" (5, 157).

Realizmin böyük müdafiəçisi Firdun bəy Kəçərli Qasım bəy Zakirin yaradıcılığına da realist ədəbiyyatın prinsiplərindən yanaşaraq onun əsərlərinin "dövrünün aynası" olmasını ön mövqeyə çəkmişdir. Qasım bəy Zakir sənətinə münasibətdə Firdun bəy Kəçərlinin "necə ki, var imiş, cynilə yazıb" qənaəti də onun ədəbiyyatda realizmə üstünlük verməsini göstəricisidir. Firdun bəy Kəçərlinin müsahibəsinə görə "Qasım bəy Zakir haqqı bir milli şair imiş. Öz əsərini aynası olubdur və məişətilliyini necə ki, var imiş, - cynilə yazıb, bizim üçün böyük yadigar qoyubdur. Öz əsrinə şayanı-üqətdə olmuş olan bir şey qoymayıbdır ki, ona ol aparmamış olsun" (5, 350).

Firdun bəy Kəçərlinin 1911-ci ildə Tiflisdə Mirzə Fətəli Axundzadənin anadan olmasının 100 illik yubileyində əsas mürəzəçi kimi çıxış etməsi artıq onun dövrünün ziyalıları arasında təkcə realist ədəbiyyatın böyük müdafiəçisi deyil, həm də mükəmməl bilicisi kimi qəbul olunduğunu göstərir. Yubiley münasibətilə Tiflis şəhərindəki "Kultura" mətbəəsində kitab halında nəşr edilən "Mirzə Fətəli Axundov" adlı məruzəsi ciddi bir tədqiqat əsəridir. Bu, böyük Mirzə Fətəli Axundzadə haqqında yazılmış ilk tədqiqat əsəri kimi də mühüm əhəmiyyətə malikdir. Firdun bəy Kəçərli digər realist sənətkarların yaradıcılığına olduqca kimi, Mirzə Fətəli Axundzadənin əsərlərində də, hər şeydən əvvəl, realizmi "şayanı-təqdir" etmişdir: "Mərhum Mirzə Fətəlinin komediyaları məişətimizin təəccüblü bir aynasıdır ki, zahirimizi də və batilimizi də cynilə göstərir. Mürüri-əyyam ilə bu aynənin üzünə toz qonubdur. Bu tozu silib, aynənin üzünə seyyəql verəndən sonra diqqət ilə ona baxsaq, öz surətimizi onda görürük və bir-birimizi tanıyıraq" (5, 258).

Eyni zamanda, Firdun bəy Kəçərli böyük demokrat ədib Cəlil Məmmədquluzadənin yaradıcılığını və onun redaktorluğu ilə nəşr edilən "Molla Nəsrəddin" jurnalının fəaliyyətini qiymətləndirərkən də realizmin müdafiəsi mövqeyindən çıxış etmişdir. O, "Molla Nəsrəddin" ədəbi

məktəbində satıranın üstün rolunu diqqət mərkəzinə çəkməklə, tənqidi realizm ədəbiyyatının cəmiyyətin inkişafındakı roluna xüsusi əhəmiyyət verdiyini nəzərə çarpdırmışdır. Akademik Bəkir Nəbiyev də haqlı olaraq göstərir ki, "İnsanların psixologiyasındakı itaətkarlığı və otaleti, qadın əsərinə ifşa etmək məqsədilə "Molla Nəsrəddin" jurnalında buraxılan materiallar tənqidiçinin ürayindən xəbər verir" (6, 106). Firidun bəy Köçərli inanırdı ki, "Molla Nəsrəddin" nöqsanlara gülmək yolu ilə müsəlman cəmiyyətini islah etməkdən ibarət olan məqsədini tamamilə yerinə yetirir" (7, № 147).

Bütün bunlarla bərabər, Firidun bəy Köçərli bütövlükdə Azərbaycan ədəbiyyatının təxminən min illik tarixinin müəmməl ədəbi salnaməsini yaratmışdır. Ənənəvi salnamələrdən fərqli olaraq, Firidun bəy Köçərliyin "Azərbaycan ədəbiyyatı" kitabı yalnız faktlar və məlumatlardan deyil, həm də ciddi elmi təhlillərdən, müqayisələrdən və ümumiləşdirmələrdən ibarətdir. "Azərbaycan ədəbiyyatı" əsərində haqqında bəhs edilən 129 şair və yazıçıya dair təkcə tərcümeyi-hal göstəriciləri yox, həm də qiymətli elmi fikirləri də Firidun bəy Köçərli bəy etmişdir. Müasiri olan ədəbi simalar, məsələn, Cəlil Məmmədquluzadə, Mirzə Ələkbər Sabir, Həsən bəy Zərdabi, Soltan Məcid Qənzadə və başqaları haqqındakı mülahizələri də deqiq elmi qiymətləndirmələrin nəticəsində ifadə edilmiş və nəzəri cəhətdən də əhəmiyyətli olan fikirlərdir. Firidun bəy Köçərli Azərbaycanda ədəbiyyat tarixçiliyi elminin böyük məktəbini yaratmışdır. Firidun bəy Köçərli XX əsrin əvvəlləri Azərbaycan ədəbi tənqidinin də görkəmli nümayəndəsidir.

Eyni zamanda, Firidun bəy Köçərli hələ XX əsrin əvvəllərində rus ədəbiyyatı, Zaqafqaziya xalqlarının yazıçıları haqqında da obyektiv elmi münasibəti meydana qoya bilmişdir. Firidun bəy Köçərli Azərbaycan ədəbiyyatına aid dəyərləndirmələrində olduğu kimi, dünya ədəbiyyatı haqqındakı mülahizələrində də professionalizmi nümayiş etdirmişdir. Bu, Firidun bəy Köçərliyin həm geniş dünyagörüşə, həm də müəmməl ədəbiyyatşünaslıq sənətinə malik olduğunu göstərir. Nəticə etibarilə Firidun bəy Köçərli dərindən, osaslandırılmış, sistemli ədəbiyyatşünaslıq elminin böyük yaradıcısıdır. Azərbaycanda bədii tərcümə sənətinin inkişafında da Firidun bəy Köçərliyin böyük xidmətləri vardır.

Görkəmli ədəbiyyatşünas və böyük maarifçi Firidun bəy Köçərliyin həyatı və yaradıcılığı geniş şəkildə tədqiq olunmuşdur. Akademik Bəkir Nəbiyev Azərbaycanda köçərlişünaslığı elm səviyyəsinə çatdıran görkəmli elm xadimidir. Görkəmli elm, maarif və ədəbiyyat xadimləri Fəhəd Ağazadə, Məmməd Cəfər Cəfərov, Həmid Araslı, Kamal Talibzadə, Mir Cəlal Paşayev, Ağamməd Abdullayev, İna'yət Bəktəşi, Şamil Qurbanov, Şəmistan Nəzirli və başqaları Azərbaycan köçərlişünaslığına qiymətli səhifələr əlavə etmişlər. Filologiya elmləri namizədi Ruqiyə Qəmbərqızının Firidun bəy Köçərliyin "Azərbaycan ədəbiyyatı" ikicildiyinin elmi-tənqidi mətnini hazırlaması və bu mühtəşəm abidəni nəşr

etdirməsi təkcə köçərlişünaslıqda deyil, ümumiyyətlə, Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı elmində mühüm hadisə sayılmağa layiqdir.

Məmməd Adilovun Firidun bəy Köçərliyin şəxsi arxivini müqəddimə və izahlarla birlikdə çap etdirməsi köçərlişünaslığın qarşısında bu böyük şəxsiyyətə yenidən qayıtmaq kimi ciddi vəzifələr qoyur.

Firidun bəy Köçərliyin anadan olmasının 150 illik yubileyinin ölkəmizdə dövlət səviyyəsində geniş qeyd edilməsi və son illərdə dövriyyəyə daxil edilən yeni ədəbi-tarixi və elmi əsərlər, arxiv və dövrü mətbuat materialları Azərbaycan köçərlişünaslığına yenidən qayıtmaq üçün səfərbərlik elan edir.

ƏDƏBİYYAT

1. *Talibzadə K.* Firidun bəy Köçərli // "Seçilmiş əsərləri"nə müqəddimə. Bakı: F.Köçərli. Seçilmiş əsərləri. Bakı, AEA-nın nəşriyyatı, 1963.
2. *Köçərli F.* Usta Zeynal / "Znaniye" qəzeti, Tiflis, 1906, № 31.
3. "Zaqafqaziye" qəzeti, 2 aprel 1910, № 74.
4. *Habibbəyli İ.* XX əsrin əvvəlləri Azərbaycan yazıçıları. Bakı, "Nurlan", 2004.
5. *Köçərli F.* Azərbaycan ədəbiyyatı. I c., Bakı, "Avrasiya Press", 2005.
6. *Nəbiyev B.* Firidun bəy Köçərli. Bakı, "Gənclik", 1984.
7. *Köçərli F.* "Molla Nəsrəddin" // "Tiflisski listok" qəzeti, 13 iyul 1906, № 147.

İsa Habibbəyli

NOTABLE LITERARY CRITIC AND GREAT EDUCATIONIST
FIRIDUN BEY KOCHARLI

Summary

In the article have been reflected F.Kocharli's life and activities, who improved the literary criticism to the level of science. At the same time the works of scholars, who wrote the valuable works about F.Kocharli, have been analysed and generalized.

Иса Габиббейли

ВИДНЫЙ ЛИТЕРАТУРОВЕД И ВЕЛИКИЙ ПРОСВЕТИТЕЛЬ
ФИРИДУН БЕК КОЧАРЛИ

Резюме

В статье находят обстоятельное освещение жизнь и деятельность Фиридун бека Кочарли, заложившего научные основы азербайджанского литературоведения. Также даны оценка и обобщение трудов известных азербайджанских ученых, посвященных Ф.Кочарли.